

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 491/2019-40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o., Kmeťova 26, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Róbert Ružbašán, vo veci namietaného porušenia základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na prejednanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 9/2017 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prejednanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 9/2017 porušené boli.

2. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie každému v sume po 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Bratislava III je povinný nahradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 640,66 € (slovom šesťstoštyridsať eur a šesťdesiatšesť centov) na účet ich právneho zástupcu advokátskej kancelárie AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o., Kmeťova 26, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia sťažovateľov

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 491/2019-17 z 3. decembra 2019 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva

na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 9/2017 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia 12. septembra 2017 podali na Okresnom súde Svidník návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia vo veci úpravy styku sťažovateľov (oprávnených) s maloletou [REDACTED] [REDACTED] – vnučkou sťažovateľov (ďalej len „maloletá“), bývajúcou s matkou [REDACTED] (ďalej len „povinná“). Uznesením Okresného súdu Svidník pod č. k. 3 Em 1/2017-64 z 3. októbra 2017 došlo k preneseniu miestnej príslušnosti na okresný súd, v obvode ktorého mala maloletá v čase doručenia návrhu bydlisko. Okresný súd vyslovil nesúhlas s prenesením miestnej príslušnosti a vec predložil Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“), ktorý 23. januára 2018 rozhodol, že nesúhlas okresného súdu s prenesením miestnej príslušnosti nie je dôvodný. Sťažovatelia 26. februára 2018 okresnému súdu zaslali žiadosť o výkon súdneho rozhodnutia v súlade s § 370 a nasl. zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“). Okresný súd 26. marca 2018 vyzval sťažovateľov na vyjadrenie, či trvajú na podanom návrhu vzhľadom na vzdialenosť ich bydliska od bydliska maloletej. Sťažovatelia reagovali na uvedenú výzvu 10. apríla 2018 zaslaním odpovede okresnému súdu. Okresný súd 27. februára 2019 zaslal sťažovateľom písomné vyjadrenia povinnej, ktoré mu boli doručené 25. apríla 2018 a 15. mája 2018, ku ktorým sa sťažovatelia vyjadrili 15. marca 2019. Tiež uviedli, že ich sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní okresného súdu z 26. februára 2019 bola v odpovedi okresného súdu z 27. marca 2019 uznaná vedením okresného súdu za dôvodnú.

3. Sťažovatelia ďalej uviedli, že sú presvedčení, že konanie okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu nesmeruje k právoplatnému skončeniu veci, práve naopak, bezdôvodne ho predlžuje a v dôsledku toho sa tým oddiaľuje konečné rozhodnutie vo veci. K tomu dodali: *„Vzhľadom na charakter tohto konania – výkon rozhodnutia vo veci úpravy styku starých rodičov s maloletou... žiadame, aby súd prvej inštancie vo veci konal*

v tom smere, aby prijal účinné opatrenie na zabezpečenie realizácie styku oprávnených s maloletou podľa právoplatného a vykonateľného rozhodnutia... Podľa nášho názoru sú prietahy v konaní spôsobené nečinnosťou súdu, ako aj jeho nezaujmom riešiť predmetnú vec a poskytnúť súdnu ochranu sťažovateľom i maloletej.“

4. V ďalšej časti ústavnej sťažnosti sťažovatelia uviedli, že v napadnutom konaní okresného súdu ide o konanie, ktoré si vyžaduje zvýšenú pozornosť a starostlivosť o ochranu práv maloletej a jej blízkych osôb a úlohou okresného súdu je nastoliť právnu istotu vo veci. Ďalej uviedli, že podľa ich názoru nejde o právne ani skutkovo zložitú vec. K svojej argumentácii tiež uviedli: *„... vec bola pridelená do oddelenia zákonnej sudkyne dňa 03.11.2017, rozhodnutie... o miestnej príslušnosti bolo Okresnému súdu Bratislava III doručené dňa 26.01.2018, následne na to až dňa 27.03.2018... doručil výzvu, v ktorej ich žiadal o stanovisko, či trvajú na podanom návrhu na výkon rozhodnutia... Nasledujúci úkon Okresného súdu Bratislava III vo vzťahu k sťažovateľom bol vykonaný až dňa 27.02.2019 a to bezprostredne po tom, čo sťažovatelia dňa 26.02.2019 podali sťažnosť predsedovi súdu pre porušenie práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.“* Dodali, že okresný súd bol nečinný od 3. novembra 2017 do 26. februára 2019, pričom je nečinný aj po doručení ich sťažnosti okresnému súdu na prietahy v konaní. Zároveň uviedli, že sťažovatelia, ako ani ich právny zástupca v napadnutom konaní okresného súdu k jeho predlžovaniu svojim konaním nijak neprispeli.

5. Vzhľadom na uvedené sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálehom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľov na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy SR, základné právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v právnej veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa: [REDAKOVANÉ], o výkon rozhodnutia, sp. zn.: 37Em/9/2017 porušené bolo.“

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 37Em/9/2017 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

3. Sťažovateľovi 1 – [REDAKOVANÉ] priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 5.000 €, ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu vyplatiť sťažovateľovi 1 na účet právneho zástupcu sťažovateľa 1.

4. Sťažovateľovi 2 – [REDAKOVANÉ] priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 5.000 €, ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu vyplatiť sťažovateľovi 2 na účet právneho zástupcu sťažovateľa 2.

5. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť sťažovateľom trovy konania vo výške 439 € do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet ich právneho zástupcu [REDAKOVANÉ], vedený v [REDAKOVANÉ]“

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

6. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie okresný súd zaujal stanovisko podaním sp. zn. Spr.9/2020 z 20. februára 2020. V ňom po zhrnutí vykonaných procesných úkonov vo veci zákonná sudkyňa v podstatnom uviedla:

„... Na základe uvedeného mám za to, že vo veci súd konal v rámci možností daných absolútne nedostatočným personálnym obsadením súdu. Bývalý predseda tunajšieho súdu [REDAKOVANÉ] opakovane poukazoval pri vybavovaní sťažností i pri opakovaných žiadostiach o navýšenie počtu sudcov a ďalších zamestnancov tunajšieho súdu adresovaných MS SR...

... v tejto súvislosti poukazujem na to, že som opakovane upozorňovala vedenie tunajšieho Okresného súdu Bratislava III od januára 2017 (funkciu sudcu som začala vykonávať koncom decembra 2016) na neprímeraný počet pridelených vecí (jednorázovo pridelených v 01/2017 viac ako 400 nevybavených vecí v poručenskej agende, z toho cca 300 nerozhodnutých vecí v poručenskej agende, pri plnom nápade nových vecí mesačne

priemerne 30 vecí v poručenskej agende a zároveň mi boli pridelené veci i v agende Ps a Em)...

Opakovane som poukazovala na porovnanie nápadu v oddeleniach tunajšieho súdu v poručenskej agende cca 30 vecí mesačne... s nápadom vecí tejto agendy na ostatných súdoch v obvode nášho krajského súdu... ktoré súdy majú podľa štatistického prehľadu... nápad 15 – 20 vecí mesačne, pričom ani takto pridelený počet vecí nestíhajú vybavovať v zákonných lehotách a v čo najkratšom čase...

Opakovane som poukazovala aj na upozornenia vyšších súdov, že súd je povinný vo veciach maloletých urýchlene konať a vec rozhodnúť... však vzhľadom na počet pridelených vecí, ktoré je potrebné odpojedať a vykonať v nich dokazovanie za účelom zistenia skutočného stavu, nie je možné v zákonných lehotách, resp. bez prieťahov.

... na základe uvedeného tak opakovane poukazujem na to, že pridelené veci nemožno vybavovať bez prieťahov, pričom vybavovanie pridelených vecí s čo najmenšími prieťahmi za danej situácie je možné len sústavnou prácou nad rámec pracovného času a na úkor svojho voľného času, čo však nie je udržateľné dlhodobo... Za takejto situácie ani zamestnanci pridelení do súdneho oddelenia, vyšší súdny úradník, asistentka a tajomníčka nemôžu vybavovať veci objektívne bez prieťahov... “

Podpredsedníčka okresného súdu zároveň vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednania ústavnej sťažnosti.

7. Sťažovatelia sa na výzvu ústavného súdu z 9. marca 2020 k stanovisku okresného súdu vyjadrili podaním z 13. marca 2020, doručeným ústavnému súdu 16. marca 2020, v ktorom uviedli, že samotná zákonná sudkyňa opakovane poukazovala na upozornenia vyšších súdov, že najmä pokiaľ ide o veci maloletých, súdy sú povinné konať urýchlene, taktiež že zákonná sudkyňa sama poukazovala na neprimeranosti pridelených vecí na okresnom súde, avšak takáto situácia podľa posúdenia právneho zástupcu sťažovateľov nemôže ísť na ťarchu sťažovateľov. Zároveň dodal: „Znova poukazujeme na skutočnosť, že Okresný súd Bratislava III bol nečinný od 26.01.2018 do 26.02.2019, t. j. viac ako 1 rok. Išlo pritom o konanie vo veci maloletého dieťaťa, kedy bol súd povinný konať urýchlene, nakoľko sa starí rodičia domáhali styku s vnučkou... Najmä konania vo veciach maloletých,

ktorým sa poskytuje vyššia miera ochrany by mali byť vedené s odbornou starostlivosťou a mali by byť vedené tak, aby smerovali k efektívnemu a rýchlemu skončeniu vecí... Imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces je totiž právo na rozhodnutie v tzv. primeranej lehote, teda bez zbytočných prieťahov v konaní. Z tohto pohľadu je preto irelevantné, či ide o objektívne alebo subjektívne prieťahy v konaní...“ S poukazom na už uvedené vyjadrenie vo veci konajúcej zákonnej sudkyne vzťahujúce sa na nedostatočné personálne obsadenie okresného súdu a na veľký nápad nových vecí právny zástupca sťažovateľov uviedol, že sa s ním síce stotožňujú, avšak „... prieťahy v konaní nesmú ísť na ťarchu účastníkov konania. Preto máme za to, že právo na spravodlivý proces a prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sťažovateľov... bolo porušené. Zároveň opätovne poukazujeme na to, že vedenie Okresného súdu Bratislava III uznalo, že sťažnosť sťažovateľov je dôvodná...“. V závere podaného vyjadrenia právny zástupca uplatnil nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za celkovo tri úkony právnej služby, a to prevzatie a príprava právneho zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a podanie vyjadrenia.

Sťažovatelia vyslovili súhlas s upustením od ústneho pojednania ústavnej sťažnosti.

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

9. Ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu napadnutého konania okresného súdu:

- 3. októbra 2017 Okresný súd Svidník uznesením č. k. 3 Em 1/2017-64 preniesol svoju miestnu príslušnosť na Okresný súd Bratislava III,
- 27. októbra 2017 potvrdenie okresného súdu o prijatí návrhu na začatie konania,

- 9. novembra 2017 okresný súd vyjadril nesúhlas s prenesením príslušnosti z Okresného súdu Svidník,
- 23. januára 2018 uznesenie krajského súdu č. k. 6 NcC 2/2018-83, ktorým rozhodol, že nesúhlas okresného súdu s prenesením príslušnosti z Okresného súdu Svidník nie je dôvodný,
- 2. marca 2018 bola okresnému súdu doručená právnym zástupcom sťažovateľov žiadosť navrhovateľov o výkon súdneho rozhodnutia z 26. februára 2018,
- 26. marca 2018 výzva okresného súdu adresovaná právnemu zástupcovi sťažovateľov, aby sa vyjadril, či a v akých termínoch od podania návrhu bol realizovaný styk s maloletou, zároveň bol z Okresného súdu Svidník vyžiadaný rozsudok,
- 5. apríla 2018 výzva okresného súdu povinnej, aby sa vyjadrila k podaniu a k tomu, či sťažovateľom umožňuje styk s maloletou a ak nie, tak z akých dôvodov,
- 10. apríla 2018 právny zástupca sťažovateľov okresnému súdu zaslal odpoveď na výzvu z 26. marca 2018,
- 19. novembra 2018 vydané uznesenie okresného súdu č. k. 37 Em 9/2017-346 o ustanovení ÚPSVaR Bratislava ako opatrovníka maloletej,
- 27. februára 2019 výzva okresného súdu adresovaná ÚPSVaR Bratislava na prešetrenie pomerov na strane povinnej a maloletej, ako aj výzva okresného súdu pre právneho zástupcu sťažovateľov, aby sa vyjadril k podaniam, výzva okresného súdu pre otca maloletej, aby sa vyjadril k podaniam, a výzva okresného súdu pre právneho zástupcu povinnej, aby sa vyjadril k podaniam,
- 18. marca 2019 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľov,
- 12. júna 2019 vydané uznesenie okresného súdu č. k. 37 Em 9/2017-416, ktorým zamietol návrh sťažovateľov na nariadenie výkonu rozhodnutia vo veci úpravy styku sťažovateľov s maloletou,
- 4. júla 2019 doručené odvolanie sťažovateľov proti uzneseniu okresného súdu č. k. 37 Em 9/2017-416 z 12. júna 2019,
- 21. októbra 2019 doručené odvolanie a spisový materiál na konanie o odvolaní krajskému súdu,

- 8. januára 2020 vydané uznesenie krajského súdu č. k. 18 CoE 188/2019-557, ktorým rozhodol o podanom odvolaní a potvrdil ním uznesenie okresného súdu č. k. 37 Em 9/2017-416 z 12. júna 2019, ktorým zamietol návrh sťažovateľov na nariadenie výkonu rozhodnutia vo veci úpravy styku sťažovateľov s maloletou.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením. V zmysle čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

12. Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

13. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...

14. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený...

V.

Posúdenie veci ústavným súdom

15. Ústavný súd za podstatu tejto ústavnej s'ťažnosti považoval namietané porušenie základného práva s'ťažovateľov na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a základného práva na prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu. K porušeniu nimi označených práv malo dôjsť v dôsledku:

- nekonania okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu,
- namietali, že postup okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu nesmeroval k právoplatnému skončeniu veci, pričom napadnuté konanie si vyžadovalo zvýšenú pozornosť a rýchlosť konania, pretože išlo o rozhodovanie o úprave styku s'ťažovateľov ako starých rodičov s ich maloletou vnučkou.

V.1 K námietke porušenia základného práva na prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu

16. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru

Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 329/2019).

17. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy preto nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 295/2019).

18. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

19. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp v čl. 12 CMP, ktorý upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania v mimosporovom súdnom konaní včítane personálnej exekúcie. Podľa § 30 CMP po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá.

20. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Zároveň v súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (m. m. III. ÚS 489/2018). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v prípade sťažovateľov.

21. Pokiaľ ide o kritérium právna a skutková zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia vo veci úpravy styku s maloletým tvorí súčasť bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Ústavný súd poznamenáva, že napadnuté konanie okresného súdu nie je zásadne právne ani skutkovo zložité, a preto nie je možné okresný súd zbaviť zodpovednosti za priebeh napadnutého konania okresného súdu v súvislosti s posudzovaním existencie zbytočných prietáhov. V kontexte uvedeného zdôrazňuje, že ani samotný okresný súd nenamietal právnu alebo skutkovú zložitosť veci. Zároveň dodáva, že uvedený predmet konania považuje za obzvlášť citlivú a z časového hľadiska prioritnú agendu, ktorá má pre účastníkov konania mimoriadny význam. Uvedené koniec koncov nepopieral ani samotný okresný súd.

22. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní okresného súdu mohlo dôjsť k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov tohto súdneho konania. Ústavný súd po preskúmaní priebehu napadnutého konania okresného súdu nezistil na strane sťažovateľov také skutočnosti spočívajúce v ich správaní, ktoré by akýmkoľvek spôsobom negatívne ovplyvnili dĺžku napadnutého konania. Práve naopak, z prehľadu procesných úkonov jednoznačne vyplýva, že sťažovatelia, resp. ich právny zástupca riadne a včas reagovali na výzvy okresného súdu, pričom sami sťažovatelia iniciovali urýchlenie tohto konania podanou sťažnosťou okresnému súdu na prietahy v napadnutom konaní okresného súdu.

23. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľov na prerokovanie vec bez zbytočných prietáhov, bol postup okresného súdu. K tomuto ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že v napadnutom konaní okresného súdu sa vyskytli na strane okresného súdu aj jednotlivé časové úseky jeho úplnej nečinnosti. Konkrétne je možné poukázať na časové úseky, a to od 5. apríla 2018 do 19. novembra 2018 (sedem mesiacov), ako aj následne od 19. novembra 2018 do 27. februára 2019 (tri mesiace), pričom posledným úkonom bolo zaslanie výziev z 27. februára 2019 a následne až 12. júna 2019 vydanie uznesenia okresného súdu č. k. 37 Em 9/2017-416, ktorým zamietol návrh sťažovateľov na nariadenie výkonu rozhodnutia vo veci úpravy styku sťažovateľov s maloletou vnučkou. Rovnako ústavný súd

poukazuje aj na tú skutočnosť, že ani v niektorých ostatných časových úsekoch nie je možné postup okresného súdu hodnotiť ako postup úplne bez prietáhov. Koniec koncov uvedené vo vyjadrení zaslanom okresným súdom pripúšťa aj samotná vo veci konajúca zákonná sudkyňa. Na tomto mieste ústavný súd poukazuje aj na tú skutočnosť, že od prenesenia miestnej príslušnosti z Okresného súdu Svidník z 3. októbra 2017 až do vykonania prvého procesného úkonu okresným súdom z 26. marca 2018, teda po dobu viac ako piatich mesiacov, nebolo konané vo veci samej, len rozhodované na základe nesúhlasu okresného súdu s prenesením príslušnosti o definitívnom určení príslušnosti okresného súdu na prejednanie a rozhodnutie vo veci.

24. Z vykonaného prehľadu procesných úkonov ústavný súd teda na strane okresného súdu musí konštatovať už uvedené obdobie jeho úplnej nečinnosti vo veci samej. Poznamenáva, že napadnuté konanie okresného súdu ako celok trvalo do vydania rozhodnutia okresného súdu vo veci samej celkovo približne dvadsať mesiacov, pričom obdobia úplnej nečinnosti z toho tvorili celkovo aj niečo viac ako polovicu celého tohto obdobia. Po preskúmaní spisového materiálu tak ústavný súd nemohol inak ako dospieť k jednoznačnému záveru, že prietahy v napadnutom konaní okresného súdu idú primárne na vrub okresnému súdu. Na tomto mieste ústavný súd pripomína, že aj samotný okresný súd už vo svojej odpovedi z 27. marca 201 na sťažnosť sťažovateľov predsedovi okresného súdu na prietahy v konaní uznal sťažnosť za dôvodnú. V závere ústavný súd aj na margo vyjadrenia okresného súdu k prijatej ústavnej sťažnosti podotýka, že aj napriek deklarovanej snahe zo strany zákonnej sudkyne viesť napadnuté konanie okresného súdu bez prietáhov štát je primárne zodpovedný za to, aby zabezpečil dostatočné personálne a materiálne technické podmienky pre riadny výkon spravodlivosti a nedostatky v tejto oblasti v žiadnom prípade nesmú byť na ujmu právam účastníkov konania, v tomto prípade sťažovateľov.

25. Ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom

dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (m. m. III. ÚS 489/2018).

26. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti relevantné pre danú vec ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

V.2 K námietke porušenia základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu

27. S'ťažovatelia v súvislosti so zdĺhavým postupom okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu namietali aj porušenie základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

28. Aj napriek skutočnosti, že napadnuté konanie okresného súdu trvalo pred okresným súdom celkovo dvadsať mesiacov, čo mohlo nepochybne negatívne vplývať na rodinný život s'ťažovateľov, ústavný súd musí vždy prihliadať na to, či pochybenie orgánov verejnej moci dosahuje takú ústavnoprávne významnú intenzitu, že jeho následky sú nezlučiteľné so samotným obsahom a účelom označeného základného práva. Vzhľadom na dĺžku napadnutého konania okresného súdu, ako aj na jeho výsledok, keď s'ťažovatelia so svojím podaním neboli úspešní a došlo k zamietnutiu ich návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia vo veci úpravy styku s'ťažovateľov s maloletou vnučkou, čo bolo následne potvrdené aj druhoinštančným súdom, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade dĺžka napadnutého konania okresného súdu nedosiahla takú ústavne relevantnú intenzitu s ohľadom na označené hmotné právo s'ťažovateľov, že by bolo možné vysloviť jeho porušenie.

29. Vychádzajúc z uvedených úvah preto ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

30. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

31. Sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti navrhli, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení označených práv prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prieťahov. Keďže okresný súd už v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti v napadnutom konaní meritórne rozhodol a jeho rozhodnutie bolo odvolacím súdom aj potvrdené, ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľov v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

32. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

33. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

33.1 Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v lehote ustanovenej v odseku 1 priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí,

zvyšuje sa finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

34. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľov na prejednanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovatelia v podanej ústavnej sťažnosti požadovali priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 € pre každého z nich, čo odôvodnili najmä tým, že v značnej miere v dôsledku samotnej nečinnosti okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu v takej citlivej veci došlo k vzniku ujmy vo sfére ich rodinného života.

35. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

36. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal vzhľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania okresného súdu v trvaní dvadsať mesiacov, berúc do úvahy všetky konkrétne okolnosti prípadu, najmä na tú skutočnosť, že okresný súd bol počas minimálne polovice uvedeného obdobia vo veci úplne nečinný, pričom aj v ostatnom období napadnutého konania okresného súdu sa vyskytli isté obdobia nečinnosti, a rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia v sume 1 500 € každému zo sťažovateľov (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

37. Ústavný súd nevyhovel v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali priznať

finančné zadost'učinenie nad ústavným súdom priznanú sumu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

VII.

Trovy konania

38. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania s'ťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia advokátom v konaní pred ústavným súdom.

39. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

40. Ústavný súd priznal s'ťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

41. Náhradu trov konania priznal ústavný súd za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej s'ťažnosti a zaslanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu). Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania v prípade úkonov právnej služby, a to prevzatia a prípravy zastúpenia a podania ústavnej s'ťažnosti vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2018, ktorá bola 980 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2019, teda výpočtový základ tvorí sumu 163,33 €. Za úkony právnej služby vykonané v roku 2019 patrí režijný paušál v sume 9,80 €. V prípade úkonu právnej služby, a to zaslania písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu vychádzal

z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 €, keďže ide o úkon právnej služby vykonaný v roku 2020, teda výpočtový základ tvorí sumu 177 €. Za úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 patrí režijný paušál v sume 10,62 €. Keďže právny zástupca sťažovateľov je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola navýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH tak v konaní pred ústavným súdom predstavujú celkovú sumu 640,66 € (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

42. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný nahradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

43. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu